

Recenzii

FLORICA – VATRA BRĂȚIENILOR
NARCIS DORIN ION, *FLORICA – VATRA BRĂȚIENIOR*, EDITAT DE
MUZEUL NAȚIONAL BRĂȚIANU, ȘTEFĂNEȘTI – ARGEȘ, 2019, 420
PAGINI, ISBN 978-973-0-31661-2, TIPĂRIT LA MAGIC PRINT, ONEȘTI
FLORICA - THE HOME OF THE BRĂȚIANU FAMILY, EDITED BY
MUZEUL NAȚIONAL BRĂȚIANU, ȘTEFĂNEȘTI-ARGEȘ

Lucrarea reprezintă cea mai importantă monografie dedicată ansamblului rezidențial de la Florica, locul de care se leagă numele celei mai importante familii de oameni politici din istoria modernă și contemporană a României: familia Brătianu. Florica a fost „un domeniu rezidențial complet” și unic în România prin faptul că „dat țării trei prim-miniștri (Ion C. Brătianu, Ion I. C. Brătianu și Vintilă I. C. Brătianu), ale căror mandate, pline de realizări politico-administrative, au însumat aproape 25 de ani, între 1876 și 1928. Dacă adăugăm acestei liste și pe Dumitru C. Brătianu, fratele lui Ion C. Brătianu, observăm că avem de-a face cu o familie de oameni politici („dinastia de Argeș”, cum o numea, ironic, Nicolae Iorga) care a avut un rol covârșitor în istoria modernă și contemporană a României”.

Narcis Dorin Ion a reușit să stângă în această carte o cantitate impresionantă de informații dar și un număr foarte mare de fotografii, foarte multe inedite, din surse diverse – arhive, colecții particulare, muzee, biblioteci –, realizând astfel o imagine completă și complexă a locului și oamenilor care l-au făcut să aibă o însemnătate atât de mare și o istorie atât de fascinantă.

Prima și cea mai extinsă parte a volumului este dedicată conacului de la Florica. Autorul urmărește fiecare etapă a evoluției conacului, deslușind, inițial, „încrengăturile” genealogice ale neamului Brătienilor, pentru a ne releva modul în care moșia (devenită ulterior Florica) a ajuns în proprietatea lui Ion C. Brătianu. Din paginile cărții vom descoperi nu numai modul în care conacul s-a transformat de-a lungul anilor, ci și viața de zi cu zi a familiei Brătianu, atmosfera din casa Piei și a lui Ion C. Brătianu, momentele de sărbătoare dar și pe cele de întristare. „Conacul de la Florica, care în vremea lui Ion Brătianu era o simplă casă de moșie, a constituit pentru familia sa un cămin aparte, chiar dacă confortul său lăsa uneori de dorit și viața de aici nu era tocmai la standardele altor case boierești mai înstărite (...) Cu toate acestea, la Florica lipsa unor condiții moderne de trai – cum a fost cazul la începuturi – părea a fi compensată de o atmosferă specială a casei, pe care fiecare generație a perceput-o într-un mod aparte”. Sunt pagini emoționante din care reiese dragostea pe care Brătienii au avut-o pentru acest loc, în care își găseau cu toții „repausul și fericirea”. La fel de impresionante sunt rândurile în care

sunt surprinse intensele schimburi epistolare dintre Pia și Ion Brătianu, dar și dintre părinți și copiii plecați la studii – în București sau în afara țării.

În acest prim capitol, cititorii vor avea ocazia să descopere „viața partiarhală” de la Florica în timpul vieții lui Ion C. Brătianu, să afle care erau cei mai iubiți oaspeți ai „micii republici a copiilor”, cum era organizată „școala” de la Florica, cum se petreceau sărbătorile și aniversările, ce căsătorii au avut loc la Florica, cine au fost cei mai de seamă vizitatori ai reședinței, ce evenimente politice importante au avut loc aici. Pentru a crea un tablou complet al vieții și activității Brătienilor, autorul se preocupă și de alte specte care se petrec dincolo de „hotarele” Floricai: casa și „școala” de la București, studiile fiilor – Ion, Dinu și Vintilă – la școlile Parisului, Așezământul „Ion I.C. Brătianu” din București (creat după moartea marelui om politic).

Evident, este acordată o atenție sporită transformărilor pe care conacul le-a cunoscut, mai ales în timpul vieții lui Ion I.C. Brătianu. De altfel, întregul ansamblu de la Florica așa cum arată astăzi este rodul pasiunii de a construi a lui Ionel Brătianu, care a „răsturnat aproape tot ce rămăsese de la tată-său și care dintr-o casuță lângă vie a făcut o instalație confortabilă cu parc, fermă și chiar cu... un observator astronomic”. Planuri, facturi, devize, etape de lucru, furnizori – toate se regăsesc în paginile cărții.

În acest context, este făcută o prezentare a activității marelui arhitect Petre Antonescu precum și a locuințelor pe care acesta le-a proiectat pentru familia Brătianu. Nu putea fi trecută cu vederea impresionanta bibliotecă, „fără îndoială – prin colecțiile sale de cărți rare, incunabule, reviste – una dintre cele mai importante din România, cu ea putând rivaliza doar biblioteca lui George Sturdza din castelul de la Miclăușeni sau cea a Roznovanilor din castelul de la Stânca-Iași”. Un cunoscător în domeniu, Constantin Argetoianu, și el mare bibliofil, scria că reședința lui Ionel Brătianu „gema de cărți: cei doi Brătieni, tatăl și fiul, adunaseră la Florica cea mai însemnată bibliotecă particulară din România”.

Așa cum s-a întâmplat cu atâtea reședințe care aparținuseră unor figuri importante ale vieții politice și conacul de la Florica a avut de suferit odată cu instaurarea comunismului. După exproprierea din martie 1949, domeniul rezidențial de la Florica a trecut în proprietatea statului, care a purces imediat la distrugerea a tot ce amintea de Brătieni, de la cărți și obiecte de artă până la mobilier, din care s-au mai păstrat doar o frumoasă masă rotundă, având blatul realizat cu intarsii ceramice, o bancă din lemn masiv, un dulap și un scrin. Autorul urmărește evoluția destinației conacului în anii comunismului și în cei de după 1989: sediu pentru colonia de comuniști greci care se refugiaseră în România, sediu al Casei Agronomului, casă de oaspeți a nomenclaturii comuniste, centru cultral și, în fine, muzeu memorial, de importanță națională (inaugurat în mai 2020).

Capitolul al doilea este dedicat parcului domeniului de la Florica, pe care bătrânul Ion C. Brătianu îl numea „grădinile Semiramisei”. Vom afla despre cum s-

a dezvoltat parcul de-a lungul anilor și despre grija pe care Brătienii au acordat-o acestui loc de liniște și verdeță. Regina Maria, care a vizitat conacul și parcul la începutul lunii septembrie 1926, consemna în jurnalul său grija specială a lui Ionel Brătianu pentru copacii plantați de părintele său: „Copacii din jurul casei au crescut tot mai înalți, odată cu trecerea anilor. Elise (Brătianu, soția lui Ionel – n.n.) ar vrea să-i taie, dar, firește, Brătianu nici nu vrea să audă de acest lucru. Fiecare este un prieten personal al său”.

Capitolul următor ne prezintă bisericile de la Florica, începând cu capela în care sunt înmormântați majoritatea membrilor familiei Brătianu – cu hramul „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” – care a fost construită în anul 1898, după planurile arhitectului francez Émile André Lecomte du Noüy (1844-1914). Moartea și ceremoniile funerare ale lui Ion C. Brătianu, Ion I.C. Brătianu și Vintilă Brătianu sunt prezentate pe larg în paginile cărții. De asemenea, se găsesc informații detaliate despre Pia, Gheorghe și Dinu Brătianu (aceștia din urmă găsindu-și sfârșitul în închisorile comuniste, rămășițele lor pământești fiind reînhumate, ulterior, în capela de la Florica). Autorul face o trecere în revistă a tuturor Brătienilor și rudelor acestora care își fac somnul de veci la Florica.

Tot în cadrul acestui capitol aflăm despre bisericuța lui Horea din Albac. Șansa salvării acestui locaș istoric, amenințat cu demolarea de către autorități, a fost vizita pe care Ionel Brătianu și soția sa, Elisa, au făcut-o în Țara Moșilor, unde au descoperit-o, astfel încât ctitoria din Albac, legată de numele lui Horea, a fost prima biserică de lemn din Ardeal strămutată în Vechiul Regat. Întrebat odată de ce a adus acest locaș tradițional transilvănean pe dealurile Argeșului, Ionel Brătianu a justificat gestul său salvator cu gândul la românii ce aveau să se unească cu țara, în 1918: „Oare nu știți că biserica de lemn a lui Horea am transportat-o la Florica ca să am neîncetat înaintea ochilor imaginea concretă a suferințelor fraților noștri de peste munți?”

Capitolul al patrulea este rezervat fermei de la Florica, o componentă foarte importantă a domeniului. Ion C. Brătianu, dar și ceilalți membri ai familiei, s-au îngrijit foarte mult de via de la Florica, cu atât mai mult cu cât aceasta era o sursă esențială de venit. Printre clienți se număra și Restaurantul „Capșa”, dar vinul Brătienilor era apreciat și în alte orașe din țară și chiar în străinătate. După moartea tatălui său, Ionel Brătianu se va ocupa direct de podgoria de la Florica, pe care o va prezenta cu mândrie invitaților săi, de câte ori va avea prilejul. Autorul a făcut o documentare extensivă despre fermă, cu toate „domeniile de activitate”: pomicultură, creșterea cerealelor sau zootehnia. Ferma Florica devenise celebră încă din vremea lui Ion C. Brătianu pentru produsele lactate obținute aici și vândute pe piețele din București: unt, brânză și smântână de calitate superioară. Regina Maria, oaspete la Florica de mai multe ori, aprecia în 1926 că Brătienii aveau pe moșia lor „fructe și legume minunate și cel mai bun unt din țară”.

În paginile cărții găsim o descriere generoasă a monumentalei clădiri noi a fermei, realizată la dorința lui Ion I.C. Brătianu. Situată chiar la intrarea în parc, pe partea stângă, aceasta este opera arhitectului Petre Antonescu, din anii 1912-1925, fiind construită, pe două niveluri, în stil neoromânesc. „Istoria” fermei este urmărită și după moartea lui Ion I.C. Brătianu, adică în perioada în care Eliza Brătianu a fost proprietară uzufructară (când ferma a fost Stațiune de Cercetări Zootehnice în administrarea Ministerului Agriculturii și Domeniilor, 1927 – 1949), cât și în perioada comunistă.

Un ultimul capitol este intitulat „Florica – amintirea unei mari iubiri” și este contuit dintr-o colecție de imagini, în majoritate inedite, care surprind familia extinsă a Brătienilor. Și de aici „se desprinde aieva amintirea unei mari iubiri, pe care au purtat-o casei de la Florica toți cei născuți și crescuți în atmosfera ei specială. Un asemenea loc, încărcat de semnificații, merită a fi vizitat de orice iubitor al istoriei noastre. O vizită la Florica va fi pentru oricine o întâlnire cu istoria modernă și contemporană a României, la a cărei împlinire Brătienii au avut un rol fundamental”.

Dincolo de bogăția de informații și de textul foarte bine structurat, lucrarea beneficiază, așa cum am mai menționat, de o extraordinară iconografie – circa 400 de imagini de o calitate grafică și documentară deosebită, de o bibliografie impresionantă, precum și de un arbore genealogic al familiei Brătianu.

Cornel-Constantin Ilie

